

Hållbart vatten i Segeån

Underlag gällande förnyat mellankommunalt samarbete om vattenvårdande åtgärder inom Segeåns vattenråd efter 2027

Beställning: Segeåns vattenråd
Framställt av: Segeåns vattenråd samt Ekologigruppen AB
Telefon: 08-525 201 00
Slutversion: 22 augusti 2025
Uppdragsansvarig: Terese Liljeholm
Medverkande: Tette Alström & Rebecka Nilsson
Intern granskning av rapport: Isak Nyborg 2025-08-21
Foton: Om inget annat anges: Segeåns vattenråd
Illustrationer och kartor: Ekologigruppen AB & Segeåns vattenråd
Bild på framsidan från Segeåns vattenråds verksamhetsområde, Kolböra Mosse, Staffanstorp

**EKOLOGI
GRUPPEN**

Innehåll

Samordnat vattenvårdsarbete i över 30 år	2
Varför fortsatt vattenvårds-arbete inom Segeåns vattenråd?	3
Vattenfrågan ur olika perspektiv viktigare än någonsin	3
Behovet av samverkan ökar	3
Varför är Vattenrådet bra för kommunen?	6
Vattenvårdsarbetet i praktiken	9
Vattenvård och planering	9
Olika vattenvårdsåtgärder	9
Fortsatt vattenvårdsarbete	12
Genomfört vattenvårdsarbete	13
Genomförda åtgärder och annat vattenvårdsarbete	13
Miljöeffekter av åtgärdsarbetet	17
Bättre vattenkvalitet	17
Ökad biologisk mångfald	17
Mer miljönytta	18

Bilagor

1. Genomförda vattenvårdsprojekt inom Segeåns verksamhetsområde

Samarbetsavtalet är grundläggande

Det kommunala samarbetet har varit avgörande för ett lyckat åtgärdsarbete

Samordnat vattenvårdsarbete i över 30 år

Segeån har haft en samordnad vattenvårdsverksamhet sedan 1988. Under 2025/2026 pågår arbete med att uppdatera stadgarna och beslut har tagits att man ändrar namn från Segeåns Vattendragsförbund och Vattenråd till Segeåns vattenråd (benämns härnäst som Segeåns vattenråd). Sedan 2000 driver Segeåns vattenråd ett aktivt åtgärdsarbete inom Segeåns och Alnarpsbäckens avrinningsområde genom Segeå-projektet. Åtgärdsprogrammet är en av fyra verksamhetsgrenar för vattenrådet och stöds av ett samarbetsavtal mellan kommuner i avrinningsområdet. För att vattenvårdsarbetet ska kunna fortsätta med kontinuitet efter 2027 arbetar vattenrådet med att ta fram ett nytt samarbetsavtal som ska gälla under perioden 2028–2033.

Denna rapport är ett underlag inför beslut i kommuner och vattenråd rörande fortsatt samordnat vattenvårdsarbete inom Segeåns vattenråd efter 2027. Framtagandet av underlaget har samordnats med motsvarande underlag för Kävlingeåns vattenråd och Höje å vattenråd.

SEGEÅNS VATTENRÅD - SYFTE OCH ORGANISATION

Segeåns vattenråds verksamhet påbörjade 1988. De primära ändamålen är att övervaka vården och nyttjandet av vattensystemet, agera kontakt- och rådgivande organ samt ta initiativ till erforderligt åtgärdsarbete och vid behov administrera sådan verksamhet. I uppdraget ingår även att administrera den samordnade recipientkontrollen. Målet är att arbeta för att uppnå en god ekologisk- och kemisk status i Sege å till 2027 i enlighet med miljökvalitetsnormerna.

Sedan 2000 driver Segeåns vattenråd ett aktivt åtgärdsarbete i Sege å avrinningsområde genom medlemskommunernas samarbetsprojekt Segeå-projektet. Projektet är ett samarbete mellan Svedala, Malmö, Staffanstorps, Lund, Burlöv, Trelleborg och Vellinge kommuner. Samarbetet vilar på ett samarbetsavtal mellan kommunerna. Nuvarande avtalsperiod slutar 2027. I avtalet beskrivs målsättningarna för vattenvårdsarbetet och vilka åtgärdsstyper som ska tillämpas. Vidare redovisas finansiering, både extern och kommunal, och den kommunala fördelningen som främst baseras på areal inom avrinningsområdet och befolkningstäthet (som ett mått på skatteunderlag). I avtalet beskrivs också hur förvaltning av medel ska skötas och hur arbetet ska organiseras och styras. Avtalet finns bilagt denna rapport i sin helhet (Bilaga 2).

Segeåns vattenråds stadgar finns att få i särtryck genom kansliet. Mer information om Segeåns vattenråds verksamhet och Segeåprojektet finns att tillgå på vår hemsida [Segeå hemsida](#).

Varför fortsatt vattenvårds-arbete inom Segeåns vattenråd?

Vattenfrågan ur olika perspektiv viktigare än någonsin

Anpassning till klimatförändringar är nödvändigt.

Vår användning av landskapet är inte anpassad för de extrema svängningar i torka och nederbörd under året och mellan åren som vi nu upplever. Påverkan på såväl lantbruk, fiske, dricksvattenproduktion, ekosystemen och enskilda medborgare blir uppenbar. Den stora variationen ger även en negativ effekt på vattenkvaliteten i våra sjöar, vattendrag och kustnära hav. Vattenbrist och översvämningar leder till en riskmedvetenhet som behöver mötas med genomarbetade åtgärder.

Riskerna påverkar brett

Behovet av en beredskap och långsiktig planering ökar när viktiga samhällsintressen står mot varandra. I Segeåns verksamhetsområde är livsmedelsproduktion högt prioriterad vid torka och samtidigt finns även ett ansvar för att vattentillgången i sjöar och vattendrag räcker till de djur och växter som är beroende av vatten för att överleva. Vid för mycket vatten är det omvända förhållanden och vattnet, som behöver ta plats, kan orsaka skador och kostnader, till exempel för lantbrukare som brukar marker som tidigare var naturliga översvämningsytor eller enskilda som drabbas av källaröversvämningar. Det finns behov av verktyg för att prioritera mellan olika intressen vid extrema situationer men även för att kommunicera hur och varför man behöver göra en prioritering.

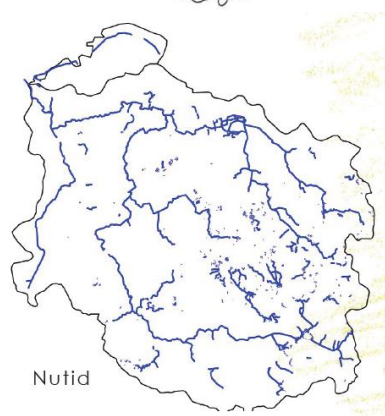
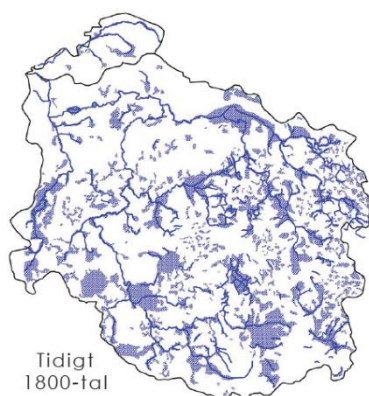
Behovet av samverkan ökar

Ansaret för vattenfrågan är splittrad

I dag sprids ansvaret för vattnet som resurs på en mängd olika myndigheter. På den lokala nivån, där det praktiska förebyggande arbetet ska genomföras är vattenrådet ett föredöme som visar att samordning kan fungera. Men från nationella myndigheter saknas ett tydligt mandat, långsiktig finansiering, lagar och styrmedel för att underlätta detta arbete. Medvetenheten om behovet av samordning finns. Forskning och politiska initiativ kring förändring av lagstiftning och förvaltning pågår såväl som diskussioner mellan myndigheter för att möjliggöra en förbättring.

Dagvattenforskare ser problemen

"Vi tappar helt grundläggande saker, som att vatten rinner neråt och att den som råkar inneha lägsta punkten blir innehavare av ett problem alldeles oavsett vems ansvaret varit på vägen dit."

Lokal samverkan fungerar

Vattenrådet har visat att lokalt kan samverkan fungera trots spretigt nationell och regionalt stöd.

Vattenrådet behövs för samverkan

Segeåns vattenråd tillsammans med Kävlingeåns och Höjeås vattenråd är pionjärer i Sverige genom sin samverkan inom ett avrinningsområde. De verksamma kommunerna har tillsammans med övriga medlemmar visat att den samverkan som saknas i stora delar av förvaltnings-Sverige kan fungera på lokal nivå. Denna erfarenhet, av att bygga en fungerande stabil organisation i samverkan mellan de kommuner som ligger inom avrinningsområdena, är därför fortsatt mycket värdefull och viktig. Vattenråden har också varit modiga organisationer som tidigt insåg behovet av att arbeta i samråd med olika intressen, utreda motsättningar, hitta lösningar och verka för en kontinuerlig stabil finansiering av sitt arbete.

Varje avrinningsområde är unikt

Behov av åtgärder och specifika utmaningar inom ett avrinningsområde är kopplade till dess naturgivna förutsättningar, dess markanvändning, infrastruktur, näringsidkare, utdikning samt befolkning. Detta innebär också att det finns olika utmaningar och lösningar i varje enskilt huvudavrinningsområde. Samarbeten mellan olika intressen och behov av åtgärder kan därför inte kopieras från ett avrinningsområde till ett annat.

Vattenrådets lokala förankring är värdefull

En stabil organisation ger förtroende

Åtgärdsarbetet behöver utföras på både landsbygden och i städerna. I städerna samordnat av VA-huvudmannen men där även enskilda fastighetsägare har ett ansvar. På landsbygden är det oftast på privata markägares fastigheter som åtgärder behöver genomföras men med hänsyn till ett aktivt skogs- eller jordbruk. Denna areal utgör den största delen av de flesta avrinningsområden och samverkan, dialog och stabilt förtroende på denna nivå är därför avgörande för vattenvårdsarbetet. Då är det viktigt att kontaktnät ut i avrinningsområdet underhålls och ständigt uppdateras. En långsiktig stabil lokal organisation med ett projektkontor där kunskap om lokala förutsättningar från alla inblandade intressenter och organisationer samlas och uppdateras är grundläggande för ett väl fungerande vattenvårdsarbete.

Samverkan med förvaltare av mark utanför tätorten

Genomförande av vattenvårdsåtgärder på privat mark bygger på ömsesidig förtroende som kontinuerligt måste upprätthållas. Vattenrådets arbetssätt har byggt och upprätthållit detta förtroende mot lokala markägare utanför tätorterna som förvaltar stora delar av kommunernas arealer. Segeåns avrinningsområde är ett utpräglat jordbrukslandskap och hänsyn till och förståelse för livsmedelsproduktionen är grundläggande för ett framgångsrikt åtgärdsarbete. Målsättningar inom både den nationella livsmedelsstrategin och i den Vattenkommission som initieras och drivs av LRF, se faktaruta nedan, lägger stor vikt vid vattenhushållning och vatteninfrastruktur. Åtgärdsarbetet inom Segeåns vattenråd behöver därför hitta nya strategier i samverkan med lantbruket så att dessa mål kan kombineras så långt möjligt med till exempel

minskat näringsläckage, ökad biologisk mångfald och en förbättrad flödeshantering.

DEN NATIONELLA LIVSMEDELS STRATEGIN

Då vattenrådets arbete är beroende av god samverkan med lantbrukare är hänsyn till och förståelse för livsmedelsproduktion viktigt. I mars 2025 beslutade regeringen om en ny livsmedelsstrategi. Som bl.a. förespråkar en kraftsamling för jordbrukets vattenhushållning genom omfattande investeringar, mer kunskap, fler entreprenörer och kompetenta rådgivare, samverkan samt regelförändringar. Denna strategi kommer att påverka vattenrådets arbete som en del av de mål som åtgärdsarbetet måste förhålla sig till. Länk: [Livsmedelsstrategin 2.0](#)

LRF:S VATTENKOMMISSION TAR FRAM EN HÅLLBAR VATTENINFRASTRUKTUR

Vattenkommissionen är en oberoende utredning finansierad av Lantbrukarnas Riksförbund, LRF. Resultatet ska redovisas i december 2025. Målet är att ta fram en tydlig vision och färdplan för framtidens vatteninfrastruktur i odlingslandskapet. Länk: [LRF vattenkommissionen](#)

Lokal samverkan gynnar andra kommunala målsättningar

Redan nu bidrar vattenråden till en förstärkning av **den biologiska mångfladen i vattenmiljöer**. Den nyligen antagna Naturrestaureringsförordningen, se faktarutan nedan, kommer att beröra vattenrådets arbete genom förordningens övergripande målsättningar; långsiktig, säkrad återhämtning av biologisk mångfald och tålig natur, begränsning av och anpassning till klimatförändringarna samt att förbättra säkerheten för livsmedelsförsörjningen. Det är ännu oklart hur kommuner och till exempel markägare på landsbygden kommer att beröras av förordningens mål men genom sin unika lokala förankring och kunskap kommer vattenrådet kunna vara en viktig plattform för detta arbete med att restaurera och förstärka biotoper och på så vis trygga ekosystem kopplade till vattenmiljöer.

NATURRESTAURERINGSFÖRORDNINGEN STÄRKER VATTENARBETET

Den nyligen antagna Naturrestaureringsförordningen skapar ett ramverk för hur medlemsstaterna inom EU ska vidta restaureringsåtgärder inom alla ekosystem som behöver restaureras. Målet innebär att minst 20 % av ett lands ytas ekosystem ska restaureras/förbättras senast 2030 och minst 90 % senast 2050. I nuläget arbetar olika myndigheter med ett nationellt förslag på hur förordningen ska implementeras och hur formerna för restaureringsarbetet ska se ut kring styrmedel, finansiering, lagstiftning och ansvar i Sverige. Uppdraget ska redovisas i sin helhet 27 februari 2026. Uppdaterad information finns på Naturvårdsverkets webb:

[Förslag till nationell restaureringsplan och författningsändringar till följd av EU-förordning om restaurering av natur](#)

En krona blir två

Genom samordnat vattenarbete kan kommunala medel växlas upp till det dubbla genom externa medel. 1 kommunal krona matchas med 1 statliga krona i bidrag

Varför är Vattenrådet bra för kommunen?

Mycket pang för pengarna

Vattenrådet har under 30 år visat att genom samordnat vattenarbete kan kommunala medel växlas upp till det dubbla genom externa medel. Att vattenrådet ligger i framkant i vattenvårdsarbetet såväl strategiskt som genom sin lokala förankring och erfarenhet ger även goda förutsättningar att få finansiering av utvecklingsarbete genom samverkan med forskning och andra aktörer.

Åtgärder i en kommun gynnar en annan

Vatten rör sig naturligt över kommungränserna, när åtgärder genomförs i en kommun kan en annan kommun få nytta av detta: Anläggning av dammar, våtmarker, översvämningsområden uppströms en kommun minskar översvämningsrisken i nedströms kommun. Borttagning av vandringshinder i en kommun gör att fisk och annan vattenberoende fauna kan sprida sig uppströms till nästa kommun.

Gemensamt utredningsarbete ger effektivitet

För att fördelarna med åtgärderna ska bli tydliga behövs gemensamma planeringsunderlag. Som exempel kan nämnas att synliggöra vattenbalansen, dvs hur mycket vatten som finns att tillgå inom ett avrinningsområde och huruvida det räcker till alla behov. Ett annat exempel är att ta fram underlag för att reservera plats för vatten i landskapet i respektive kommuns översiktsplanering eller gemensamt ta fram detaljerade hydrologiska utredningar för att identifiera risker vid översvämning och torka.

Vattenrådet ger mandat och kraft

I jämförelse med en enskild kommun är vattenrådet en samlad kraft för att påtala behov av nationellt och regionalt stöd genom förändringar av till exempel lagstiftning och finansiering kopplat till vattenutmaningar. I samverkan med andra vattenråd ger detta en än större tyngd. Genom sitt konkreta och lokala arbete med åtgärder, fungerande samverkan mellan olika intressen samlar vattenrådet en unik erfarenhet. Ett projektkontor med kunnig och erfaren personal som förvaltar och vidareutvecklar vattenrådets arbete ger kommunerna en samlad kraft och hjälp att hålla sig i framkant inför framtidens vattenutmaningar.

Kommunerna får stöd för att realisera sina miljömål

Vattenrådets åtgärdsarbete har bidragit till att kommunerna förbättrar olika nationella och internationella miljömål. Arbetet inom vattenvårdsprogrammet har till exempel bidragit till mätbara förbättringar av vattenkvalité och biologisk mångfald. Ännu kvarstår dock mycket arbete innan olika miljömål och vattendirektivets miljönormer når godtagbara nivåer.

Segeåns vattenråd ligger före!

Kommunerna har redan uppfyllt nya krav från vattenmyndigheten genom sitt långvariga samarbete i avrinningsområdet.

Stabilt projekt-kontor ger kraft

Samordnare från tre av landets äldsta vattenråd har nu ett gemensamt kontor i Lund. Detta ger värdefullt utbyte och kunskapstygnd!

Vattendirektivet realiserar genom åtgärdsarbetet

Vattendirektivet är en viktig drivkraft som kommunerna måste förhålla sig till, se faktarutan nedan. Nytt för denna förvaltningscykel är att kommunerna ska genomföra en förvaltningsövergripande planering som ska bedrivas i samverkan utifrån ett avrinningsområdesperspektiv. Kommunernas medverkan i Vattenrådet innebär att denna nya uppgift redan är uppfylld genom deras aktiva arbete inom avrinningsområdet med åtgärder som genomförs för att miljö kvalitetsnormerna följs.

VATTENDIREKTIVET

EU:s vattendirektiv syftar till att skydda och förbättra alla vatten och är en viktig drivkraft för vattenvårdsarbetet. Målet med vattendirektivet regleras av MKN, miljö kvalitetsnormer som fastställs för en vattenförekomst. I de flesta vattenförekomster ska God ekologisk status uppnås. En vattenförekomst kan även klassas som KMV (kraftigt modifierat vatten) om God status är omöjlig att nå av olika skäl. Åtgärdsarbetet drivs i sexårscykler och nuvarande pågår till 2027. Alla vattendrag som mynnar i Öresund tillhör Södra Östersjöns vattendistrikt. Länk till pågående arbete: [Förvaltningsplan för vatten 2022–2027 Södra Östersjöns vattendistrikt](#)

Arbetet bidrar till förbättrade miljö kvalitetsmål och Agenda 2030

Kommunerna ska arbeta aktivt med att förbättra olika nationella miljö kvalitetsmål. Vattenrådets åtgärdsarbete bidrar till detta arbete och även till att uppfylla delar av de internationella målsättningarna som tagits fram inom ramen för Agenda 2030. Arbetstillfällen och landsbygdsutveckling

MILJÖ KVALITETSMÅL OCH AGENDA 2030 HAR MÅL FÖR VATTEN

Sveriges riksdag fattade 1999 beslut om miljö kvalitetsmål. Av totalt 16 mål berör 6 våra vattenmiljöer. Vattenrådet arbetar främst med målen; Ingen övergödning, Myllrande våtmarker, Levande sjöar och vattendrag och Ett rikt växt- och djurliv. I en senaste utvärderingen för Skåne (2025) uppnås inget av dessa mål. Bedömningen visar dock på en positiv trend när det gäller myllrande våtmarker medan ett rikt växt- och djurliv har en negativ trend. Länk till arbetet med miljö målen i Skåne: [Miljö målen i Skåne](#)

Vattenrådet har en roll inom arbetet med Agenda 2030 för hållbar utveckling, antogs av alla FN-medlemmar (193 länder) år 2015. Den bygger på 17 globala mål för hållbar utveckling med det övergripande syftet "fred och välbefinnande för människor och planeten" – samtidigt som man bekämpar klimatförändringarna och arbetar för att bevara hav och skogar.

Mål 6 Rent vatten och sanitet för alla berör Vattenrådets arbete främst genom delmålen; Säkert dricksvatten för alla, Integrerad förvaltning av vattenresurser, Skydda och återställ vattenrelaterade ekosystem. Länk till Sveriges nationella uppföljning: [Agenda 2030 | Mål 6 | Rent vatten och sanitet för alla](#)

Vattenrådet skapar arbetstillfällen i närområdet för entreprenörer, konsulter och tjänstemän. Kommunala medel som projekten omsätter inom medlemskommunerna tillsammans med betydande externa medel förstärker ekonomin. Cirka 60 % av insatta medel beräknas gå direkt till anläggningsarbeten som skapar lokala arbetstillfällen. Vattenvårdsprojekten kan i detta sammanhang ses som långsiktiga infrastrukturprojekt. I flera kommuner kan dessa projekt också ses som viktigt kommunalt engagemang för landsbygden.

Investeringarna i förbättrad vattenmiljö ger även positiva effekter inom områdena turism, fiske, boendemiljöer och jordbruk. Genom sitt uppbyggda förtroende och kontaktnät på landsbygden kan vattenrådet även skapa möjlighet till rekreationsstråk för såväl stadsbor som kring mindre byar och tätorter. Ett bra exempel är Kolböra Mosse som är en tätsnära våtmarksmiljö utanför Staffanstorp som vattenrådet varit med och restaurerat.

Bild 1. Restaurering av Kolböra Mosse, Staffanstorp. Ett bra exempel på hur vattenrådet anlägger tätortsnära vattenmiljöer

Vattenvårdsarbetet i praktiken

Vattenvård och planering

Plats för vatten vid
högflöden behöver
planeras

För att förebygga
översvämningar som ger
stor skada behövs en
strategisk planering av
markanvändning i
samverkan mellan stad och
land och dess olika aktörer.

Vattenvårdsåtgärder kräver ofta plats i landskapet och för att miljönyttan ska bli hög gäller det att åtgärder placeras på lämpliga platser. För att vattenvårdsarbetet ska kunna beaktas behöver detta in i planeringen. Vattenråden bör i sammanhanget kunna bidra med övergripande underlag för vattenplaneringen på avrinningsområdesnivå och ge stöd för motsvarande arbeten i berörda kommuner i samband med till exempel den kommunala översiktsplaneringen. För att inte enbart jobba med små åtgärder utspridda i landskapet försöker Vattenrådet skapa ett nytt arbetssätt där man på delavrinningsområdesnivå tittar på helheten av åtgärdsalternativ och behov för att rätt åtgärd hamnar på rätt plats i landskapet. I detta arbete inkluderas även att se till annan verksamhet på platsen och hur man i åtgärdsarbete kan bidra till att även denna verksamhet fungerar bättre för att större ytor ska kunna avsättas till naturvård utan att det inverkar negativt på exempelvis jordbruket.

Bild 2. Översvämning vid Aggarp 2023

Olika vattenvårdsåtgärder

Nedan beskrivs, med avseende på typ, miljönytta och genomförbarhet, några av de typer av åtgärder som bedöms behöva genomföras framöver. Då lagstiftning, stödformer och forskning förändras över tid behöver det finnas en öppenhet för att ta in ny kunskap, förslag på nya åtgärder och arbetssätt.

Restaurering av vattendrag, sjöar och våtmarker

När naturrestaureringslagen ska genomföras i Sverige, se faktaruta ovan, kommer det troligen innebära större fokus på restaurering av våra vattenmiljöer än vad som tidigare genomförts i Höje å. Genom att höja vattennivån och återskapa våtmarksområde kan vattenrådet bidra till att värdefulla miljöer återskapas och vattendraget kan återfå ett naturligt lopp i landskapet. Restaurering ska ske där det är möjligt utan att stå i konflikt med livsmedelsproduktion och andra samhällsviktiga intressen.

Våtmarker, dammar och vattenrening

Anläggning och restaurering av våtmarker och dammar bedöms även fortsatt vara åtgärdsstyper som ger stor miljönytta på ett kostnadseffektivt sätt. Beroende på förutsättningar kan huvudsyftet vara vattenrening, biologisk mångfald eller flödesdämpning men oftast kan multifunktionalitet uppnås. Inom projektet finns idag en stor kunskap om avrinningsområdena avseende förutsättningar för anläggning av våtmarker och dammar.

Sjörestaurering

Sjöarna inom avrinningsområdena har fram till de senaste åren ägnats ganska liten uppmärksamhet, trots att även dessa vattenmiljöer är tydligt påverkade av näringsämnen och regleringar med ändrade biologiska förhållanden som följd. Åtgärder som kan genomföras för att förbättra situationen är att minska extern näringsbelastning och se över vattenreglering samt förutsättningarna för biologiska åtgärder, såsom reduktion av vitfisk. Målsättningen är normalt att minska växtplanktonblomningar och erhålla klarare vatten. Inom ramen för Segeåprojektet har det skett reduktionsfiske i Yddingsjön.

Vattendragsrestaurering

Arbetet med att förbättra för vattenlevande arters möjligheter att röra sig och föröka sig rinnande vatten har genomförts. Detta har omfattat borttagning av vandringshinder och biotopvård. Arbetet föreslås fortsätta. Underlag för arbetet finns i tidigare genomförda inventeringar.

Psephenus

Flickslända

Riktade åtgärder för biologisk mångfald

Utrymmet för biologisk mångfald är inom vissa delar av landskapet kraftigt begränsat genom intensiv användning av mark för främst jordbruk, vägar och urbana miljöer. Biologisk mångfald är att betrakta som en försäkring inför framtiden att ekosystemen ska kunna fortsätta leverera de ekosystemtjänster vi är beroende av även i ett förändrat klimat. Åtgärdsarbete bör därför vara brett och omfatta allt från rinnande vatten, grundvattenförsörjda småvatten till stora hävdade våtmarksområden. En variation av vattenmiljöer behövs för att gynna till exempel undanträngda groddjur, ryggradslösa djur, vattenväxter och våtmarksfåglar. Arbetet innebär även att gynna fisk, som tydligt överlappar åtgärder av vandringshinder. I jordbrukslandskapet utgör vattendragen en viktig grönbå infrastruktur för de vilda växterna och djuren, med spridningsvägar och skydd.

Åtgärder för vattenmagasinerings, flödesdämpning

Med ökat utnyttjande av landskapet för bebyggelse och infrastruktur och behov av effektiv odling med minskad miljöpåverkan krävs en hållbar vattenhantering som innebär både flödesdämpning och vattenmagasinerings. Kvarhållande av vatten i landskapet på strategiska platser kan också bidra till ökad grundvattenbildning. Dock vet vi för lite om var i landskapet dessa bör placeras för att få bäst effekt.

Klimatanpassning innebär att landskapet bör rustas med möjligheter att reglera vattenflöden på platser där det är lämpligt att temporärt hålla vatten i situationer med höga flöden. För att få bäst effekt för fördröjning av vatten behöver åtgärder genomföras i hela avrinningsområdet och gärna långt uppströms i vattensystemet. Arbetet bör samordnas med dagvattenhanteringen i tätorter och utmed vägar.

Vatten behöver också lagras i bevattningsdammar för att tillgodose behovet inom växtodlingen. Genom att ta vatten från anlagda dammar minskar behovet att ta vatten från grundvatten eller från vattendragen sommartid vid lågvattenföring. Bevattning innebär bättre utnyttjande av tillförd växtnäring och växtnärläckaget minskar.

Återvätning

Vid återvätning av åker på torvmark finns potential för minskad avgång med nästan 30% från den totala torvmarken i hela Sverige. Utsläpp från torv inom skogsproduktion minskar med ca 5 ton CO₂e per hektar och år vid återvätning, vilket är mycket lägre än för åker. Beroende på kostnader för inträngsersättning eller ersättning för produktionsbortfall är återvätning av torv på åkermark i första hand den mest kostnadseffektiva klimatåtgärden, därefter näringsrik skogsmark på torv.

Grundvatteninfiltration

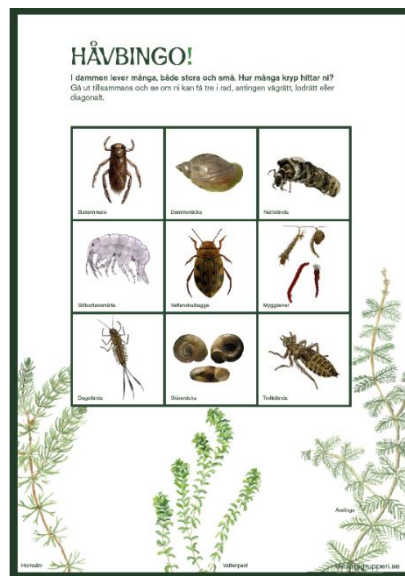
Med ett landskap där många åtgärder syftar till att avleda vatten så effektivt och snabbt som möjligt har också möjligheterna till grundvattenbildning minskat. Samtidigt har i vissa områden vattenuttagen för dricksvatten och bevattning ökat. Stora avvikelser med nivåer under normala förhållanden har under senare år uppträtt i både små och stora grundvattenmagasin. Vattenvårdsåtgärder som genomförs bör i ökad grad beakta och om möjligt anpassas så att förutsättningar för grundvattenbildning förbättras. Forskning om detta pågår och kontakter med SGU och andra institutioner bör ske för samordning och samråd.

Åtgärder för rekreation

Vattenmiljöer har allmänt stor dragningskraft på människor och närhet eller utsikt över vatten innebär därför ofta attraktiva miljöer för rekreation och friluftsliv och ibland också högre huspriser. Bad, båt- och kanotliv, jakt och fiske samt promenader utmed öppna vattenspeglar lockar många människor. Arbetet för att på lämpliga platser kanalisera och underlätta besök av vattenmiljöerna bör fortsätta genom åtgärder såsom stigar, broar, bryggor och information.

Utbildning av skolungdomar, vattendragsvandringar, föreläsningar, informationskampanjer med mera betalar sig på kort sikt, genom att nå ut till intressenter, och på lång sikt genom att kommande vuxengenerationer har kunskapen om vattnets värden med sig i yrkeslivet. Förståelsen för vattenmiljöernas funktion och värde är viktigt för att vi som människor ska ha incitament och kunskap för att skapa framtidens hållbara vatten.

Segeåns vattenråd är en väl fungerande organisation med ett projektkontor där fast personal förvaltar kunskapen om avrinningsområdet, erfarenhet för att samordna, organisera och genomföra åtgärdsprojekt är väl etablerad. Fungerande system för ekonomihantering, redovisning och besluts- och delegationsordningar finns på plats. Vattenråden är också den organisationsform som det svenska vattenförvaltningsarbetet rekommenderar. Delaktigheten i styrelse och beredningsgrupp av kommunernas politiker, tjänstemän och andra aktörer i avrinningsområdet innebär en kontinuerlig kunskapsöverföring och anpassning av vattenvårdsarbetet till aktuella behov.

Finansiering

Befintliga former för finansiering av vattenvårdsarbetet innebär att kommunerna står för en basfinansiering. De kommunala anslagen växlas sedan upp genom olika typer av statliga stöd och en satsad kommunal skattekrona blir i praktiken blir värd två kronor eller mer i slutändan. Många statliga stöd kräver en motfinansiering varför den kommunala grundfinansieringen är både en nödvändighet och en framgångsfaktor för att erhålla statlig finansiering.

Den flexibilitet avseende finansieringsformer som hittills kännetecknat vattenvårdsarbete kommer att behövas även i fortsättningen. Under de senaste åren har statliga stöden gett en externfinansiering på omkring 80 % och i ett längre perspektiv har medfinansieringen legat på ca 50 % av projektens totala kostnader. För att säkerställa extern finansiering måste vattenrådet vara flexibla och hålla sig ajour med olika stödsystem. Samarbetsavtal mellan flera kommuner inom avrinningsområdet har inverkat positivt på tilldelningen av externa medel.

Samarbetsavtal ger långsiktig stabilitet

Vattenvårdsåtgärder tar ofta lång tid att genomföra. Detta kräver långsiktighet i åtgärdsarbetet, vilket kommunerna löst genom att teckna fleråriga samarbetsavtal med varandra. I samarbetsavtalen regleras de ingående kommunernas årliga anslag. Dessa har hittills baserats på areal inom avrinningsområdet och befolkning. Samma principer rekommenderas för det fortsatta vattenvårdsarbetet.

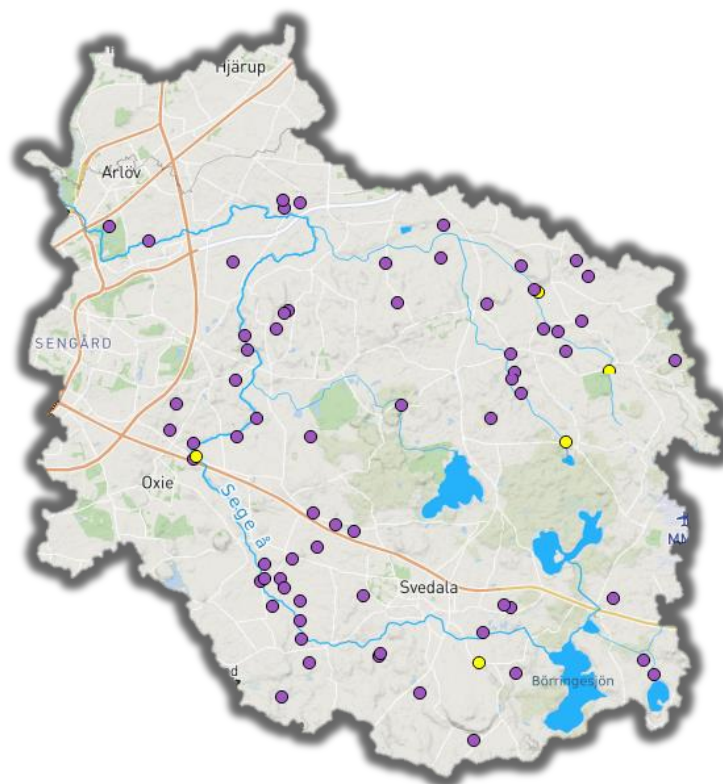
Avtalstid och etapper

Vattenvårdsarbetet har under senare tid varit synkroniserat med vattenförvaltningens sexårscykler (2016–2021, 2022–2027). Det förefaller naturligt att en fortsättning av åtgärdsarbetet tidsmässigt samordnas med Vattenmyndighetens vattenförvaltning som har en sexårscykel 2028–2033. Det bedöms också som lämpligt att sexårsperioden delas i två etapper; 2028–2030 och 2031–2033. Vid etappskiftet ges utrymme för utvärdering och möjligheter till justeringar av arbetet.

Genomfört vattenvårdsarbete

Genomförda åtgärder och annat vattenvårdsarbete

Det samordnade vattenvårdsarbetet inom Segeån har resulterat i en lång rad fysiska åtgärder i landskapet. Därutöver har arbetet bedrivits genom uppsökande verksamhet, framtagande av informationsmaterial, uppvaktningar av länsstyrelsen och miljödepartementet med mera. Åtgärderna har tidigare beskrivits i olika redovisningar och rapporter, vilka finns tillgängliga via vattenrådets hemsida.

Figur 1. Karta över Segeåns verksamhetsområde med platser för genomförda vattenvårdsåtgärder

105 hektar nya vattenytor

På 100 olika lägen har våtmarken och dammar anlagts inom avrinningsområdet. Det kommunala samarbetet har varit avgörande för ett lyckat åtgärdsarbete.

Dammar och våtmarker

Arbetet med att anlägga och restaurera dammar och våtmarker har dominerat vattenvårdsarbetet. Projekten har omfattat allt från små fosfordammar på cirka 0,1 hektar till större våtmarker på upp till 11 hektar. Huvudsyftena har oftast varit näringsämnesreduktion och att gynna växt- och djurliv som är beroende av olika vattenmiljöer. Även om det ofta funnits uttalade huvudsyften med de enskilda åtgärderna har samtidigt multifunktionalitet eftersträvat. Målet för den enskilda anläggningen har därför varit att den om möjligt ska generera flera olika nyttor, såsom förbättrad vattenkvalitet, ökad biologisk mångfald, bättre rekreationsmiljöer och flödesdämpning. Totalt har i storleksordningen 171 hektar (105 hektar vattenyta) damm- eller våtmarksyta anlagts i Segeåns verksamhetsområde. Arealen fördelas på drygt 100 olika åtgärder i Segeån (se karta nedan). Förteckningar av genomförda åtgärder redovisas i Bilaga 1.

Bild 3. Drönarfoto över Klostervikens norra del från december 2024. Öar och halvöar har skapats för att gynna häckande fåglar.

Vattendragsrestaureringar

Flera olika vattendragsrestaureringar har genomförts. I arbetet har ingått återmeandring av rätade åsträckor, uppbyggnad av kulvertar till öppet vatten, restaurering av åbottnar och förbättring av vandringsvägar för fisk och andra vattenlevande djur. Under 2023 färdigställdes ett projekt där 150 meter långt jordbruksdike förvandlats till en 210 meter meandrande fåra, se figur X. Fåran är belägen i Svedala tätort i anslutning till Aggarpsvallen och det uteklassrum som anlades av Segeå-projektet 2019. Projektet färdigställdes sommaren 2023. Den meandrande fåran mynnar i Sege å i ett område som redan utgörs av ett naturligt promenadstråk och tillför ett nytt landskapselement till platsen. Under våren 2024 hölls de första skolexkursionerna i fåran av kansliets personal.

Andra fysiska åtgärder

En av målsättningarna i samarbetsavtalet för Segeå-projektet är att öka biologisk mångfald med anknytning till vatten i Segeåns och Alnarpsåns avrinningsområden. Våtmarker är en av de mest artrika naturmiljöerna. I alla åtgärdsprojekten har restaurering av våtmarksmiljöerna tillfört mervärden för biologisk mångfald bland annat genom ökad konnektivitet och utökning av livsmiljöer för arter knutna till vatten.

I delprojektet *Restaurering av strandmiljöer i Klosterviken* har öar och halvöar skapats i Klostervikens norra del för att gynna häckande fåglar, se bild 4. Särskilda häckningsöar för svarttärnan placeras årligen ut av ideella krafter för att särskilt gynna Svarttärnan. Svarttärnan har missgynnats av omfattande torrläggning och uppodling av grunda slättsjöar.

Bild 4. Klosterviken strandzoner

Informations & kommunikation

Information om vattenvårdsprojekten har spridits via projektens hemsidor, genom ett stort antal broschyrer och rapporter, utställningar, deltagande på seminarier och föreläsningar, via tidningsartiklar samt inslag på radio och TV.

I enlighet med samarbetsavtalet har Segeåns vattenråd bedrivit ett omfattande arbete för att främja utbildning om biologisk mångfald, minska tillförseln av närsalter och föroreningar till vattendrag samt öka den grundläggande kunskapen om vattenfrågor. Som en del av utbildningsinsatserna har elever från grund- och gymnasieskolor i samtliga medlemskommuner erbjudits möjligheten att delta i pedagogiska aktiviteter ute i fält. Dessa har inkluderat håvning och artbestämning av vattenlevande organismer, i kombination med lekar och samtal om vattenvård, ekosystemtjänster och biologisk mångfald. Utöver skolaktiviteterna har föreläsningar, studiebesök och naturguidningar arrangerats genom vattenrådets verksamhet. Dessa aktiviteter har riktats till tjänstemän, politiker och allmänheten, med syfte att sprida kunskap och engagemang för vattenmiljöernas betydelse och bevarande. I genomsnitt får ca 700 elever/år möjlighet att ta del av den pedagogiska och utåtriktade verksamheten som drivs i vattenrådets regi.

Miljöeffekter av åtgärdsarbetet

Bättre vattenkvalitet

Baserat på genomförda långtidsstudier av dammar med analyser av in- och utgående halter av näringsämnen samt mätningar av vattenföring kan miljöeffekterna av anlagda dammar och våtmarker beräknas. Underlaget för beräkningarna är hämtade från dammar i Höje, Kävlingeån och Segeån samt ett stort antal andra studier.

Åtgärderna avspeglar sig också i de långtidsmätningar som sker av utgående näringsämneshäldigheter från åarna till Öresund. Överlag märks nedåtgående trender för halterna i vattendragen men utvecklingen har stannat av under den senaste tioårsperioden. Det ska poängteras att det är flera faktorer som spelar in i förklaringen till förändrade halter i vattendragen men då vi genom forskning vet att våtmarkerna reducerar näringsämnen kan vi på goda grunder anta att nyanlagda dammar och våtmarker bidragit till nedgången.

De anlagda åtgärderna inom Segeåns verksamhetsområde bedöms ha en reningseffekt på ca 64 ton kväve och 2,8 ton fosfor årligen. Att reducera motsvarande mängd övergödande ämnen i ett reningsverk skulle kosta ca 9,4 miljoner kronor om året. Effekten på havet är mycket svår att påvisa med direkta mätningar, men om man jämför den beräknade reningseffekten från våtmarkerna med den årliga transporten 2023–2024 (som var 420–820 ton kväve och 13–24 ton fosfor) så innebär det att våtmarkerna kan stå för en reduktion motsvarande 8–15 % av kvävetransporten och 11–20 % av fosfortransporten, åtminstone under lågflödesår, vilket är ett bra resultat.

Ökad biologisk mångfald

Omfattande uppföljningsstudier har gjorts för att studera växt- och djurliv i anlagda våtmarker. Men stöd av dessa studier kan betydelsen för den biologiska mångfalden skattas grovt, se tabell 1.

Tabell 1. Beräknad betydelse av anlagda våtmarker i Höje å (ca 110 ha) och Kävlingeån (ca 500 ha) för djur knutna till vattenmiljöer.

Område	Anlagda våtmarker (hektar)	Häckande fåglar (par/år)	Rastande fåglar (indv/år) *	Bottenfauna (milj. indiv/år)
Höje å	110	550	1 200	1 900
Kävlingeån	550	2 750	6 000	9 350
Segeån	105	520	1 550	1 890

Fåglar och insekter blir glada

Nya vattenområden har gett häckningsplatser till 440 vattenanknutna fåglar. Miljontals sländor och andra vattenlevande småkryp har fått nya hem.

Mindre näring till
Öresund

Åtgärderna minskar
kvävetransporten med
ca 13-24 % och
fosfortransporten med
11-20 %.

* baseras på snitt per hektar, 10 individer/ha, vid investeringstillfällena

Bland observationerna finns många vanliga arter men också sådana som är tydligt undanträngda i jordbrukslandskapet så som större vattensalamander, ägretthäger och skedand. Även rödlistade arter har noterats, såsom bandnate vilket är en undervattensväxt som förekommer rikligt vid Fru Alstad och fiskarten groplöja som lever i minst tre våtmarker inom Segeån.

Utan att försöka kvantifiera har genomförda åtgärder även gynnat ett stort antal groddjur, många vattenanknutna växter och förbättrat vandringsvägar och lekmiljöer för fisk.

Mer miljönytta

Dammar och våtmarker är multifunktionella, de har alltså flera olika funktioner, och bidrar i de allra flesta fall till ökad grundvattenbildning, dämpar flödesvariationer och fungerar som reningsverk för en rad ämnen till exempel bekämpningsmedels- och läkemedelsrester och metaller. I vissa fall används de också till bevattning inom jordbruket.

Många anlagda och restaurerade vatten har också stor betydelse för rekreation, friluftsliv och jakt. På vissa platser har särskilda satsningar gjorts genom att anlägga stigar, spänger, broar och informationstavlor. Ett bra exempel på detta är Torups rekreationsområde där ett flertal våtmark anlagts, inom området går även Skåneleden.

Område	Anlagda våtmarker (hektar)	Reduktion kväve (ton/år)	Reduktion fosfor (ton/år)
Höje å	110	44	2,2
Kävlingeån	550	220	11
Segeå	105	42	2,1

Genomförda åtgärder i Segeåns verksamhetsområde

	Segeåprojektet etapp 7 2021–2024				
Nr	Fastighet/namn	Kommun	Tot.areal (ha)	Vattenyta (ha)	Årtal
94	Svedala Börringekloster 1:56	Svedala		4,1	2022
95	Svedala 1:7, Svedala 304:34	Svedala		0,4	2023
96	Ugglarp 3:10/Ugglarp 3:49	Trelleborg	0,57	0,79	2024
97	Aggarp 3:30	Svedala		1,6	2024
98	Vinninge 12:2	Svedala			2024
99	Hyltarp 9:44 (Fiedal)	Svedala		1,8	2024
100	Önsvala 2:2	Staffanstorp	0,6	0,6	2024
101	Mossheddinge 2:1	Staffanstorp			2024

	Segeåprojektet etapp 6 2018–2021				
Nr	Fastighet/namn	Kommun	Tot.areal (ha)	Vattenyta (ha)	Årtal
76	Vinninge 12:2, 10:1	Svedala	2	3,4	2018
77	Mossheddinge 2:1	Staffanstorp	1,8	2,8	2018
78	Torkelstorp 1:1, Lilla Svedala 3:3	Svedala	0,2	0,4	2018
79	Oxie 26:1	Malmö			2018
80	Tottarp 5:1, 4:6	Staffanstorp	0,5	0,89	2018
81	Djurslöv 12:1	Staffanstorp	0,8	0,8	2019
82	Lilla Svedala 3:3	Svedala			2019
83	Lindholmen 1:28	Svedala	0,3	0,25	2019
84	Vinninge 9:1	Svedala	2,9	4,5	2019
85	Västra Kärrstorp 4:13/Hyltarp 2:13	Svedala			2020
86	Fårabäck 180:61	Malmö	0,5	0,5	2020
87	Fårabäck 180:60 & 180:61	Malmö	0,2	0,3	2020
88	Husie 173:155	Malmö	0,2	0,4	2020
89	Husie 173:155	Malmö	0,4	0,5	2020
90	Fårabäck 180:68	Malmö	0,3	0,6	2020
91	Fårabäck 180:68	Malmö			2020
92	Skabersjö 26:44	Svedala	0,55	1	2021
93	Aggarp 4:3	Svedala	0,4	1	2021

	Segeåprojektet etapp 5 2014–2017				
Nr	Fastighet/namn	Kommun	Tot.areal (ha)	Vattenyta (ha)	Årtal
68	Tejarp 2:3	Svedala	1,8	1,6	2014
69	Hyltarp 6:35, 6:37	Svedala	0,34	0,65	2015
70	Hyltarp 6:46	Svedala	0,9	2,1	2016
71	Skabersjö 26:20	Svedala	3	6,96	2016
72	Vissmarlöv 1:6	Svedala	0,4	0,83	2016
73	Vissmarlöv 2:33	Svedala	0,6	1,1	2016
74	Åkarp 3:2	Burlöv	0,9	1,5	2016
75	Hässleberga 2:9	Lund	0,2	0,2	2017

	Segeåprojektet etapp 4 2010–2013				
Nr	Fastighet/namn	Kommun	Tot.areal (ha)	Vattenyta (ha)	Årtal
56	Djurslöv 7:12	Staffanstorps	1	1,5	2010
57	Svedala 129:50	Svedala	0,2	0,34	2010
58	Aggarp 2:41	Svedala	0,5	0,75	2011
59	Hyltarp 9:44 (Fiedal)	Svedala	0,17	0,65	2011
60	Vissmarlöv 9:12	Svedala	5,6	9	2011
61	Bjärshög 3:2	Svedala	2,3	2,7	2012
62	Toppeladugård 1:5	Lund	0,4	0,66	2012
63	Vinninge 12:2	Svedala	0,3	0,5	2012
64	Djurslöv 12:1	Staffanstorps	1,5	3,7	2013
65	Svedala 129:41	Svedala	1	1,5	2013
66	Vissmarlöv 13:5	Svedala	1,5	2,9	2013
67	Stridsmölla 1:3	Svedala	1	2,79	2013

	Segeåprojektet etapp 3 2007–2009				
Nr	Fastighet/namn	Kommun	Tot.areal (ha)	Vattenyta (ha)	Årtal
34	Ebbarp 1:1 / Ebbarp 2:1	Svedala	1	1,4	2008
35	Ebbarp 1:1 / Ebbarp 2:2	Svedala	1,5	2	2008
36	Stora Mölleberga 4:1	Staffanstorps	0,7	1,7	2008
37	Sunnanå 12:1	Burlöv	3	3,3	2008
38	Svedala 100:4 (Harakärr)	Svedala	1	1,21	2008

39	Särslöv 9:14/ Särslöv 7:8	Staffanstorp	0,3	0,8	2008
40	Svenstorp 1:1	Svedala	0,7	1	2008
41	Svenstorp 1:2	Svedala	2,9	4,5	2008
42	Aggarp 4:7	Svedala	0,4	0,86	2009
43	Fru Alstad 4:17	Trelleborg	0,3	0,43	2009
44	Fårabäck 180:39	Malmö	0,3	0,3	2009
45	Husie 173:155	Malmö	0,22		2009
46	Hyby 16:2	Svedala	1,1	1,4	2009
47	Hässleberga 2:12	Lund	0,5	1,1	2009
48	Lindholmen 1:2 (1:28)	Svedala	1,9	1,4	2009
49	Lyngby 4:7	Lund	1	1,76	2009
50	Mossheddinge 3:3	Staffanstorp	0,4	0,62	2009
51	Oxie 23:7 (Fårabäck)	Malmö	0,6	?	2009
52	Oxie 26:1	Malmö	0,16	?	2009
53	Roslätt 1:2	Svedala	0,7	0,84	2009
54	Vinninge 19:2	Svedala	1	?	2009
55	Vissmarlöv 6:11	Svedala	0,7	1,7	2009

Segeåprojektet etapp 2 2004–2006					
Nr	Fastighet/namn	Kommun	Tot.areal (ha)	Vattenyta (ha)	Årtal
Nr	Fastighet	Kommun	Area (kolumn 1)	Area (kolumn 2)	År
20	Arlöv 11:4, 11:3	Burlöv	1	2	2004
21	Östra Kattarp 180:29	Malmö	0,56	1	2006
22	Östra Kattarp 180:30	Malmö	0,91	1,5	2006
23	Västra Kärrstorp 4:13	Svedala	0,5	0,5	2005
24	Östra Kattarp 180:13/ Sallerup 180:32/ Sallerup 180:33	Malmö	0,75	0,75	2005
25	Östra Kattarp 180:13	Malmö	0,1	0,1	2005
26	Sallerup 180:29	Malmö	0,2	0,35	2005
27	Tjustorp 12:15	Svedala	3,5	4,3	2006
28	Tjustorp 12:15	Svedala	1,7	2	2006
29	Bjärshög 5:1	Svedala	0,14	0,3	2006
30	Bosarp 1:36	Svedala	0,7	1	2006
31	Böringe 10:1 m. fl	Svedala	11,5	15	2006
32	Klågerup 1:3	Svedala	1,6	2	2006
33	Svenstorp 3:4/Västra Kärrstorp 4:13	Svedala	2,5	3,8	2006

	Segeåprojektet etapp 1 1988–2003				
Nr	Fastighet/namn	Kommun	Tot.areal (ha)	Vattenyta (ha)	Klar
1	Fårabäck 180:68	Malmö	0,5	1	1990
2	Toarp 8:2/ Skabersjö 26:1	Svedala	5	5	1992
3	Torup 1:1	Malmö	3	3	1995
4	Aggarp 3:30	Svedala	1,1	1,8	2002
5	Hyltarp 3:41 (bestyckad till även Hyltarp 3:24)	Svedala	0,71	1,4	2002
6	Hässleberga 15:13	Lund	0,78	1,2	2002
7	Lyngby 7:23	Lund	0,74	0,98	2002
8	Törringe 11:1 / Törringe 4:1	Svedala	1,23	1,23	2002
9	V. Kärrstorp 15:1	Svedala	0,23	0,48	2002
10	Bjärshög 4:1	Svedala	0,5	0,78	2003
11	Börtingekloster 1:56	Svedala	2,6	4,02	2003
12	Djurslöv 12:1	Staffanstorp	0,8	0,8	2003
13	Lilla Svedala 3:3	Svedala	0,8	1,7	2003
14	Månstorp 1:13 (1:17)	Vellinge	1,1	3,5	2003
15	Risemölla 1:1	Svedala	0,6	1	2003
16	Stridsmölla 1:3	Svedala	1	2,79	2003
17	Svedala 315:1	Svedala	0,9	1,67	2003
18	Torreberga 1:2	Staffanstorp	2,5	7,7	2003
19	Västra Kärrstorp 4:13/ Hyltarp 2:13	Svedala	2,4	4	2003